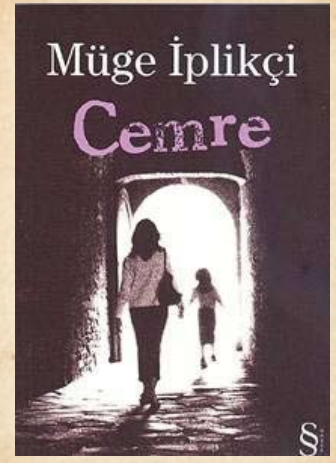

Kendi kuşağımın gençliğiyle hesaplaşmaya çalıştım'

Radikal Kitap

Cemre'de 1960'lardan 2000'lere uzanan bir zaman diliminde yaşayan kadın kahramanlar var. Bu dönemler aynı zamanda çok önemli siyasal değişimlere de karşılık geliyor. Kadınların o dönemler boyunca yaşadığı trajik ilişkiler hayatımızın da uzun zaman dilimleri boyunca hep bir trajedi olarak yaşadığımızı mı gösteriyor?

1960-2000'ler arası, sadece kadınların değil, toplumun tümünün toplumsal-siyasal savrulmalara tanık olduğu çetrefil bir dönem oldu. Aslında bu sadece Türkiye değil tüm dünya için geçerli, dünyada değişen dengelerden nasibini almayan kul yok. Batı'nın Üçüncü Dünya'ya yönelen tavrı ve bu tavra karşı Üçüncü Dünya'nın belirginleşmeye başlayan karşı-tavrına da tanık olduğumuz bir dönem bu. Milliyetçiliğin bu ülkeler için ne anlama gelebileceğinin sinyallerini net bir biçimde görmeye başladığımız bir dönem 60'lar; dolayısıyla bugünkü geldiğimiz yer anlamında son derece önemli. Örneğin, Türkiye'deki 9 Mart 1971 deneyimini çok belirleyici buluyorum. Dünyanın özgürlük fikriyle kırıldığı bir dönemde girilen 'devrim' fikrinde yatan o totaliter ruhun anafikrini! Neyse ki göle çalınan maya tutmuyor. Tutmuyor ama ayaklarımızın altından hızla kayıp giden bir zemin var. 80'ler (ve o meşum darbe) buna nokta oluyor. Hatırlayışın ve arayışın noktası. Öte yandan Tanzimat'tan bu yana yakamızdan düşmeyen öksüzlüğümüze, devlet yapısındaki önlenemeyen çürümeye, dinin leitmotif politikleşmesine, mezhepler ve dinler arasında tırmanan gerilime kılıf bulmamız da gerekmiyor. Ancak bedeller hep ödeniyor. Kadınlarsa hep 'gerçek' sahnenin ardına itilmek suretiyle bu bedelleri çifte kavrulmuş bir biçimde ödüyorlar.

Romanda 1992'nin Temmuz ayı birçok hayatın seyrini değiştiren bir tarih. Bir kesişim noktası olarak ortaya çıkıyor. Romanın son bölümünde, Nimet Güzel'in katlinin birçok kaderi belirlediğini görüyoruz, ama aslında olaylar birbiriyle ilgisiz. Nimet Güzel'in katli romanın kurgusu içinde nasıl bir seçimdir?

1992 yılının belirgin yönlerinden biri GAP'ın hayata geçirilmiş olmasıdır. Bendini aşan vaatlerle tanıştırdı bize. Su, kitapta temel olan bir kavram. Modernliğin 'vaat' edilmiş toprak prensibi 'gidiyoruz ve dönüştürüyoruz' fikrine ve suyun ehlileştirilmesine ev sahipliği yapıyor Cemre'deki GAP da. "Ekonomik özgürlük ve bununla gelecek olan zenginlik her şeyi çözecektir" cennetiyle sunuluyor baraj o yıllarda kamuoyuna. Bir medeniyeti nasıl sular altında bırakacağını çok da tartışmıyoruz. Verimli topraklar ve alınacak mahsul töre cinayetlerini engelleyebilir mi, bunu pek tartışmıyoruz, örneğin. Her şeyin başı eğitim denirken, anadilde eğitim hayata geçirilemiyor o yıllarda. Nimet Güzel sonradan korucu olan abisi tarafından yasak aşkı için katledilen bir kız. Onun köyünün adı Cemre'de özellikle seçilmiştir, yüzleşilmesi gereken bir utancın adıdır o köy gerçek tarihimizde. Mağduriyeti, kitaptaki bütün kadınlara -onu tanımazlıktan gelen, küçümseyen, önemseyen bütün kadınlara- ait bir kadındır Nimet Güzel. Kitaptaki bütün olaylar ve kadınlarla inorganik bir bağı vardır.

Yıldız geçmişte bir anda saplanıp kalıyor. Zaman geçse de zihni o anda kalıyor ve bunun sonucunda olmak istediğinin tersi bir kadın oluyor. Edebiyatta ünlü takıntılara baktığımızda, Lolita'da ya da Kayıp Zamanın İzinde'de, bunların değişik sonuçlar verdiğini görüyoruz. Size göre kötü bir durum mu bir anda saplanıp kalmış olmak?

Yıldız, kendi olabilmek için en çok çaba sarf edenlerden biri kitapta. Yaratıcı bir ruha sahip olmasına rağmen, dönemin kaskatı atmosferinde bir türlü kendi olamıyor, kendine ait bir oluk bulamıyor. Onun için tek alternatif kalıyor geriye: Zamana saplanıp kalmak. 1986 yılına, kendince gerçek sevgiyi ve tüm cevapları

bulduğunu sandığı ana asılıp kalıyor. Bu öyle bir zaman ki hızla geçen lineer zamana (doğum günleri buna örnektir), yeniden yapılandırılabilir bir alternatif üretmeyişi duran zamanı. Kendi olamadan büyüyen ve yenilen nicesi gibi olmak yerine, bir alternatif geliştiremediği zaman sorununa, geçmişindeki kısa bir ana sapanarak yanıt bulmuş gibi görünüyor. Sonuna doğru bulduğu sonsuz... Galiba yanıtı buluyor -hayatında ilk kez.

Öteki postmodern yazarlarla karşılaştığımız zaman, sizin bu biçimi tersine çevirerek kullandığınızı görüyoruz. Oysa siz de kadınları, onların birbirleriyle ilişkilerini, hayattaki sorunlarını, yani insanla ilgili konuları postmodern biçimler içinde yazıyorsunuz. Siz kendinizi bu anlamda öteki postmodern yazarlardan farklı görüyor musunuz?

Günümüz yazarını postmodern ya da değil biçiminde ayrıştırmanın doğru olmadığını düşünüyorum. Günümüzde kaleme alınan her metnin postmodern bir yanının olduğunu, biçim olarak olmasa da içerik olarak buna yakın bir duruş sergilediğini düşünüyorum -klasik yazacağım diye inatlaşmıyorsanız! Sorun burada ne kadar postmodern olup olmadığınız değil, postmodernizmi nasıl değerlendirdiğinizde yatıyor olmalı bence. Postmodernizmin bunaltıcı bir bela olduğuna ve günümüzde bundan kaçış olmadığına inananlardanım. Dolayısıyla 2000'li yıllarda yazıyorsam, evet, postmodern bir perspektifi, içeriği ve tonu var yazdıklarımın. Ancak bunu tersine çevirerek yaptığımı rahatlıkla söyleyebilirim. Postmodernizm, gündelik hayattan resmi tarihe, Beyaz Saray'dan arşa, müzelerden arka sokak projelerine, gerçeği her an yok sayarak iliklerime kadar işlemiş beni sömürüp duruyor; ben de usulca onu!

Önceki roman ve öykülerinizle kıyaslandığında, Cemre'de önemli bir farklılaşma göze çarpıyor. Acaba bu önceki anlayışınızdan bir kopuşu gösteriyor olabilir mi?

Cemre, geçmişimden ve gençliğimden bir kopuş, galiba. Kendi kuşağımın gençliğiyle hesaplaşmaya çalıştım Cemre'de. Ve bu kuşağı bir kez daha talihsiz buldum. Savrulma özgürlüğü, yaşama zamanlaması ve genel-geçeri sorgulama coğrafyası bakımından çok talihsiz. Dile gelecek olursak, Cemre'deki dil, diğer kitaplarıma göre daha kontrol altına alınmış, duraksamalı, yer yer muzip, çocuksu bir dil, tıpkı gençliklerimiz gibi. Önceki anlayışlarımdan kopmak değil de, o düşüncenin akarsu yatağını genişletmek diyelim şuna...

ECE ERBAY- 14.04.2006